

Ортинська Н.В.

*кандидат юридичних наук, асистент,
ІНПП Національного університету «Львівська політехніка»*

СТАТУС НЕПОВНОЛІТНЬОГО В УМОВАХ МОДИФІКАЦІЇ ШЛЮБНО-СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН

Сім'я є основою суспільства, де не тільки виховуються неповнолітній, але й розвиваються їх творчі нахили, відбувається соціалізація та формується поведінкова складова. Неповнолітні наслідують модель соціальної комунікації батьків. Сім'я, практично завжди, була елементом суспільства, але фахівці у сфері гуманітарних наук, як-то психологи, соціологи, педагоги, досі ведуть дискусії щодо поняття «сім'я». Дискусії поновилися з новою силою, в зв'язку з явищем, що спричинила глобалізація – «кризою патріархальної сім'ї».

Жінки отримують рівні можливості для освіти та працевлаштування, в наслідок чого займають активну соціальну позицію. Жінки порівнюються з чоловіками, і навіть випереджають їх за рівнем освіти, від якого багато в чому залежить професійна кар'єра і соціальні можливості [1, с. 99–101]. Народження та виховання дітей вже не виступає основним завданням фемінізованого молодого покоління.

Вважаємо, що саме в межах проблеми зміни ролей необхідно розглядати питання поширеного нині «цивільного шлюбу», або як прийнято у народному фольклорі – «житті на віру». За оцінкою експертів таких пар за різними оцінками від 5% до 22% молодого покоління. Вважаємо, що цивільні шлюби безпосередньо зумовлені глобалізаційними змінами. В дореволюційній Росії, наприклад, у 1897 році лише 4% жінок та 3% чоловіків віком від 40 до 50 років були неодруженими або холостяками. В шлюб не вступали лише каліки, дефективні та ті, хто йшов у ченці» [2, с. 261].

Оцінка сімейних відносин між таким подружжям різна, оскільки переважно жінки вважають себе одруженими, а чоловіки вільними. Виховання неповнолітніх має деформацію, ним зазвичай займається жінка, підлітки позбавлені батьківської уваги. Такого роду вільні стосунки призводять до відсутності стабільності та підвищує нервозність, агресивність неповнолітнього, провокує невпевненість.

Чоловіки втрачають власне патріархальне становище в соціумі та вимушені конкурувати з жінками для досягнення високого соціально-економічного рівня, вказане змінює тип гендерних відносин. Проблеми

гендерної рівності безпосередньо не є суттю нашого дослідження, однак все ж слід звернути увагу на необхідності активізації ролі чоловічої статі у виховних процесах неповнолітніх. Роль батька є настільки важлива для сім'ї, що фінансовими чинниками, чи материнської гіперопікою її не виконати.

Провідні експерти з питань сімейної політики Г. Баркер і П. Павлак дають рекомендації щодо посилення гендерної рівності та супутнього підвищення ефективності роботи з догляду за дітьми та їх виховання. На думку цих авторів, необхідно запровадити: освітню політику, спрямовану на заохочення чоловіків до участі в шкільних справах дітей і догляді за ними протягом дня, та до прямого залучення в процес шкільного викладання (зокрема для цього можуть прислужитися підвищення заробітної платні вчителів і вихователів та активізація спеціальних зусиль із забезпечення привабливості цих професій як сфер чоловічої зайнятості); політику в галузі охорони здоров'я, спрямовану на заохочення чоловіків до піклування про дружин-матерів і народжуваних у шлюбі дітей (включаючи всі аспекти забезпечення репродуктивного та сексуального здоров'я); управлінську політику, що стосується забезпечення засобів до прожиття та скорочення бідності, враховує сімейно-рольову специфіку жінок і чоловіків та водночас потребу досягнення між ними соціально-статусної рівності (ця політика повинна враховувати розмаїтість сімейних конфігурацій, особливі потреби мігрантів і батьків-одинаків, нарешті, мету переходу до спільного контролю за родинними активами та спільного прийняття рішень у межах домогосподарства [3, с. 33–34]. Такі заходи, мають поза територіальну характеристику та особливо актуалізуються в національному політико-правовому житті.

Трансформації освітньо-фінансової сфери призводить до шлюбів у більш зрілому віці або відкладання репродуктивної функції на більш пізній час, молоді люди хочуть «пожити для себе» та зробити належну кар'єру. Така позиція є зрозумілою, однак все ж потрібно пам'ятати про природні фізіологічні особливості жінки та негативні екологічні фактори сьогодення, які спричинені тою ж глобалізацією. Під впливом розвитку науки й техніки жінка отримала можливість контролювати народжуваність, що зменшило домінування чоловіка. Але, з іншого боку, відмова від дітонародження як прояв власної жіночої волі може призвести до значних змін у демографічній сфері [4, с. 12].

В таких сім'ях зазвичай є тільки одна дитина. З погляду не фахівців все ж дивно, що психологи їх прирівнюють до проблемних поряд з тими,

де батьки хворіють певною залежністю чи мають тенденцію злочинної поведінки (У. Тоумен, Р. Ригардсон А. Адлер). Все ж психологи пояснюють це тим, що збільшення одnodітних сімей зумовлює концентрацію уваги на дитині. Наукові дослідження свідчать, що єдина дитина – це найбільш складний варіант сімейного виховання, подружньої гармонії. Неповнолітній виростає егоцентристом, в нього відсутній соціальний контроль. Нерідко такі неповнолітні мають злочинні детермінації.

Зміна сімейних ролей впливає також на підлітків. Працююча мати не може присвячувати вихованню дитини стільки ж уваги скільки не працююча. Так, згідно з даними соціологічних досліджень, жінка, яка працює, за добу приділяє вихованню дітей 16 хвилин, а у вихідні дні – 30 хвилин. Спілкування батьків із дітьми зводиться переважно до контролю за їхнім навчанням, а сам контроль – до з'ясування того, які оцінки одержав [5, с. 12]. Неповнолітні стають позбавлені уваги та батьківської підтримки.

Зміну традиційності сім'ї на нові типові характеристики, на наш погляд, потрібно сприйняти як доконаний факт. Безумовно з проявами деструктивних асоціальних поведінкових характеристик слід боротися, але з новою соціальною реальністю така боротьба буде не результативною. Тому з погляду удосконалення правової політики необхідний комплексний аналіз проблем сім'ї в умовах глобалізаційних та трансформаційних змін.

Список використаних джерел:

1. Кон И. Меняющиеся мужчины в изменившемся мире / И. Кон // Этнографическая мозаика. – № 6. – 2010. – С. 99–114.
2. Психология семьи: хрестоматия для факультетов психологии, социологии, экономики и журналистики / [научн. ред. и сост. Д.Я. Райгородский]. – Самара: Издательский Дом «БАХРАХ-М», 2002. – 752 с.
3. Barker G. Men, families, gender equality and care work / G. Barker, P. Pawlak // Men in families and family policy in a changing world / UN Department of Economic and Social Affairs; Division for Social Policy and Development. — New York : United Nations, 2011. – P. 9–45.
4. Бега М. Сучасна українська сім'я: причини змін її моделі / М. Бега // Вісник Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка. – К. : КНУ, 2009. – Вип. 91–93 : Філософія. Політологія. – С. 12–15.
5. Галустян Ю. М. Проблеми дітей трудових мігрантів: аналіз ситуації [Текст] / Ю. М. Галустян, І. А. Дорошок [та ін.]. – К. : Міжнар. жіночий правозахисний центр «Ла Страда – Україна» ; Укр. ін-т соц. дослідж. ім. Олександра Яременка ; Кіровоград. юрид. ін-т ; Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2006. – 64 с.